כל הזכויות שמורות לאתר מילימילים.

31 אמצעים רטוריים (+טבלה) שיהפכו כל טקסט מרדים לחומר נפץ

אמצעים רטוריים (נקראים גם אמצעים לשוניים) הם שיטות של **ניסוח** מיוחד, שמטרתו לגרום לקורא להתעניין במה שאנחנו כותבים, להנות מהטסטים שלנו ולהשתכנע מאיתנו – וכל זאת **מבלי לשנות את התוכן או להוסיף עליו.**

התוכן הוא החשוב מכל, ועליו כתבנו בהקשרים אחרים. אבל גם תוכן משובח מאוד צריך "לעבור מסך". רוב האנשים אינם משתכנעים מרצף ארוך של נוסחאות מתמטיות בכתב יד זעיר שצריך זכוכית מגדלת בשביל לקרוא. הם צריכים שיגישו להם את המסרים בתוך עטיפה מעוצבת, מושכת ונעימה לעין.

דמיינו אוכל מזין מאוד שיוצר במעבדות מיוחדות עבור אסטרונאוטים בחלל: מדובר בדיסקיות יבשות המכילות את כל אבות המזון והוויטמינים הדרושים לאדם. זהו מזון שימושי מאוד לאסטרונאוט, אבל האם כשהאסטרונאוטים חוזרים לקרקע הם ממשיכים לצרוך אותו? אני מניח שלא. ככל הנראה הם הולכים למסעדה הקרובה וחוגגים את נחיתתם בסטייק נוטף שומן לצד ירקות צלויים ויין בורגונדי בעל טעמים עשירים המתגלגלים על הלשון.

גם בענייני טקסטים פועל אותו הרעיון: בן אדם אינו מחשב. הוא אוהב ליהנות ולחוות, ואינו מסתפק בנתונים אובייקטיביים שמוזנים אליו ישרות למוח. אדם ממוצע רוצה את התוכן שלו חם, טעים, מגרה ומתפצח בפה.

זה בדיוק מה שמספקים לנו האמצעים הרטוריים.

שימוש נכון באמצעים רטוריים יגרום לקוראים להיות מושפעים מהטקסט. כי כשאנחנו כותבים מאמר טיעון למשל אנחנו לא מעוניינים לדבר אל עצמנו. אנחנו רוצים שהטקסט שלנו "ידקור" ויזיז משהו אצל הקורא. הדרך שבה טקסט הופך מיבש, דהה ומשעמם לכזה שנכנס ללבבות וכובש אותם היא פשוט קסם – קסם שקורע את שכבת השעמום הרגילה וגורם לדברים לקורא.

קסם השכנוע קורה באמצעות 5 דרכים עיקריות, ראשי תיבות קס"ם ח"ד, שכל אחת מהן מתפצלת למספר טכניקות מעשיות.

קס"ם ח"ד: 5 המטרות של האמצעים הרטוריים

באופן כללי אנחנו רוצים להשיג:

1. **מעורבות** – אנחנו רוצים שהקורא לא יישאר אדיש כלפי הטקסט, שיגלה עניין ויהיה שותף ומעורב.
2. **דגש** – אנחנו רוצים לשים דגש על נקודות מסוימות. אנשים קולטים מסרים ממוקדים הרבה יותר טוב מאשר מסרים עמומים ומטושטשים, ולכן חשוב שנחדד את עיקרי דברינו.
3. **קרבה** – אנחנו רוצים שהקורא יחוש שאנחנו איתו, בצד שלו ומבינים אותו.
4. **סמכותיות** – אנחנו רוצים שהקורא יתייחס אלינו כבעלי סמכות, וירחוש לנו אמון. זה עשוי לקרות כאשר נצליח ליצור עליו רושם של אנשים חכמים ומהימנים שיודעים על מה הם מדברים.
5. **חוויה** – אנחנו רוצים שהקורא יבין אותנו באופן חווייתי ולא יבש, ולשם כך נשתדל להמחיש כל דבר שאנחנו אומרים.

כל הזכויות שמורות לאתר מילימילים.

	שם האמצעי הרטורי	הגדרה	דוגמה	מטרה
1	דימוי	קישור לתחום אחר באמצעות המילים **כ..., כמו, כאילו, כשם**	אם לא מגלים עניין בחייו של הזולת, מהר מאוד מרגישים רחוקים – **כמו הכוכבים, שרואים אותם אבל אי אפשר לגעת בהם.**	חוויה
2	מטפורה	שימוש במילים ציוריות השייכות בעצם לתחום אחר (ללא מילה מקשרת)	הים **נח מזעפו.** הרוח **ליטפה** את ראשי השיבולים. אנשינו הציגו עמדות **קשוחות** במשא ומתן.	חוויה
3	שדה סמנטי	שימוש במטפורות רבות השייכות לאותו תחום.	הוויכוח בין החברים היה **עקוב מדם**. נחום **ירה פגזי** טיעונים לכל עבר, ויוסי **הפציץ** אותו בדוגמאות סותרות. **שדה הקרב** נרגע רק כאשר נכנס המורה לכיתה.	חוויה
4	האנשה	תיאור בעלי חיים או דוממים כאילו יש להם תכונות אנושיות.	העשבים **כופפו את גבם** בפני הרוח החזקה **והמתינו בסבלנות** שהיא תפסיק.	חוויה
5	קונוטציה	שימוש במילים שנושאות מטען רגשי חיובי או שלילי.	אריאל שרון יזם את תוכנית **"ההתנתקות"** ואהוד אולמרט יזם את **"ההתכנסות"**, אולם המתיישבים ביהודה ושומרון נוהגים לקרוא להן **"עקירה" ו"גירוש".** השניצל הזה **מגעיל ודוחה** (במקום: לא טעים). השניצל הזה הוא **מעדן** (במקום: טעים).	חוויה
6	מילים נרדפות	שימוש במילים שונות בעלות משמעות דומה כדי ליצור גיוון בטקסט	בחגיגות המאה לסבא לוי, **אכלו** האורחים **וזללו** בכל פה, **טרפו** את העופות **והאביסו** את עצמם עד כלות בכיסנים ממולאים.	חוויה
7	מילים מנוגדות	שימוש במילים מנוגדות כדי להביע את הרעיון גם מהצד ההפוך	בחוץ **קר וקפוא** עכשיו. אני מעדיף להישאר מתחת לשמיכה **החמימה** שלי.	חוויה
8	ניבים משובשים	שימוש בגרסה שגויה של ניבים ופתגמים - במכוון	**גרועים** השניים מן האחד. התפוח **הרקוב** לא נפל רחוק מן העץ.	חוויה
9	פיסוק רגשני	שימוש בסימני פיסוק המביעים רגשות	משה**!** למה לא הגעת בזמן**?!** חכה שאספר לאימא שלך**!**	חוויה
10	חריזה	הברות בעלות צליל דומה בסופי משפטים	לתוך **המעיין** / קפץ **השחיין.** על ראש **ההר** / עומד לו **פר.**	חוויה
11	משחקי מצלול	שימוש בצליל חוזר כמה פעמים במשפט.	אני **משתוקק למילקשייק משוקשק** בכוס עם **קש**.	חוויה
12	לשון נופל על לשון	שימוש מילים או בשורשים דומים אך במשמעויות שונות	משה רבינו יצר **נחש מנחושת**.	חוויה
13	הגזמה	תיאור של משהו באופן מופרז	**כל העולם** נגדי היום. כבר ניסיתי **שלוש מאות פעם** לקשור את החבל הזה. אני לא אצליח **לעולם ועד**.	חוויה, דגש

כל הזכויות שמורות לאתר מילימילים.

14	חזרות	חזרה על מבנים דומים של משפטים שוב ושוב, ברצף	הקיץ עבר, הסתיו הגיע, הציפורים נדדו והאוויר התקרר. **לא** אפחד, **לא** אוותר, **לא** אצער אותך יותר.	דגש
15	הכללה ופירוט	ציון ביטוי מכליל וגם פרטים	צריך להיזהר מאוד משימוש **בחומרים בעלי זכויות יוצרים באינטרנט – טקסטים, תמונות, מוזיקה וסרטונים**.	דגש
16	רצף של תארים	חזרה על כמה שמות תואר רצופים	אני אוהבת כל כך את היצור **הפעוט, הזעיר, המתוק והאומלל** הזה.	חוויה, דגש
17	שימוש בגוף ראשון רבים	ניסוח המשתף את הקוראים ואת הכותב יחד כמו "אנחנו", "שלנו", "אותנו".	כיום **כולנו יודעים** כמה רבה יכולה להיות השפעתו של כל מעשה **שאנחנו עושים** על הסביבה כולה.	קרבה
18	שימוש בגוף שני	פנייה אל הקוראים	**תארו לעצמכם** ילד קטן הפוסע ברחוב ריק, ובעקבותיו בריון חמוש. **לא הייתם רוצים** שהילד הזה יהיה הילד **שלכם**.	קרבה
19	סלנג ושפת הדיבור	שימוש מושכל בשפת הדיבור היומיומית	**מחרפן אותי** שאנשים מנסים לגשת אליי ולדבר איתי **בסוּפֶר** רק **בגלל ש**אני מנחה בטלוויזיה. אני לא מבין **מה נסגר** איתם.	קרבה
20	עירוב משלבי לשון	שימוש במשלבים שונים באופן מעורב.	**מחרפן אותי** שאנשים **נוהרים אליי** במכולת רק מפני שאני **ידוענית**. אני לא מבינה **מה נסגר** עם **הציבור**.	קרבה, חוויה
21	לשון סגי נהור	שימוש בביטוי אחד כדי לציין את ההפך	שוב עליתי על האוטובוס הלא-נכון. איזה **גאון** אני.	קרבה, דגש
22	לשון המעטה	שימוש בשפה מצמצמת ודרמטית פחות - במכוון	הביקור אצל רופא השיניים **לא היה תענוג גדול.** פיל הוא יצור בעל **מידה מסוימת** של כובד. זאביק **אינו העיפרון הכי חד בקלמר**.	קרבה (באמצעות פשטות וחוסר דרמטיות)
23	שאלה רטורית	שאלות שהתשובה עליהן ברורה לקורא מאליה	אני יודע שאתם עייפים, אבל **האם זאת סיבה להפסיק מסע שיצאנו אליו עם כל כך הרבה תקוות?** (במקום: זו לא סיבה להפסיק מסע שיצאנו אליו עם כל כך הרבה תקוות.)	מעורבות (כביכול הקורא מגיע למסקנות מאליו)
24	שאלה אמיתית	שאלות שהתשובה עליהן לא ברורה מן הטקסט	**האם שמעתם על הצייר מ"ק אשר?** גם אם לא, סביר להניח שנפגשתם פעם עם אחת מיצירותיו.	מעורבות (אנחנו שואלים, הקורא עונה בלב)
25	ציטוט	הבאת קטע ממקור בעל סמכות, כגון תנ"ך, חז"ל או הוגים שונים.	אלברט איינשטיין נהג לומר **שטיפש הוא מי שחוזר על טעות אחת פעמיים, ואילו חכם הוא מי שכל פעם עושה טעות שונה.**	סמכותיות
26	ביטויי ודאות	שימוש בביטויים מוסגרים המציינים בטחון מלא במה שנכתב	**ללא ספק,** מגמתו של ראש הממשלה בכל מעשיו היא סיכול הגרעין האירני. **כידוע,** אין לפרופסור זינגמן מושג במתמטיקה.	סמכותיות (באמצעות נחרצות)

כל הזכויות שמורות לאתר מילימילים.

27	ביטויי ספק	שימוש בביטויים מוסגרים המסייגים מעט את מה שנכתב	העובדות הן, **כנראה**, שצמיחת האוכלוסייה אינה מאיימת על הרוב היהודי בישראל. **יתכן** שכדאי לשקול מחדש את הזרמת הכספים למוסדות התרבות הללו.	סמכותיות (הפוך – באמצעות ניסוחים זהירים ושקולים)
28	משפטים מוּדָליים	משפטי דעה סתמיים, חסרי נושא, שיוצרים רושם כאילו הם עובדות.	**צריך** לרסס את כל העיר כנגד הזבובים. **אסור** לשתוק כנגד העוולות האלה. **כדאי** לזכור מה עוללו הגרמנים לאבותינו לפני דורות אחדים בלבד.	סמכותיות (באמצעות הצגת דעות כאילו הן עובדות)
29	אגביות	השחלת נקודות שאנחנו רוצים להעביר בדרך אגב, כאילו לא אנו אלה שטוענים אותן אלא הן אמיתות מוסכמות	יש להילחם **בשליטה שקונים להם הקרנפים בערבות זימבאבווה.** (הנחת יסוד – הקרנפים קונים שליטה בערבות זימבאבווה). אדוני השופט, האם נכון מה שמספרים שהחזרת את השוחד **שלקחת**?	סמכותיות (באמצעות הצגת עובדות שנויות במחלוקת כאילו הן ברורות מאליהן)
30	ניבים	שימוש בביטויים ובמטבעות לשון	המנהיג מדבר אל העם **מדם ליבו** ולכן **עיני כולם נשואות אליו.**	סמכותיות, חוויה
31	ביטויי מבינות	משפטים שמביעים הכרה נרחבת של הנושא על כל מורכבותו	**ניתן לגשת** לנושא השטחים הכבשים **ממספר זוויות.** מידת ההשפעה של פרסומות סמויות **כבר נידונה במחקרים רבים.**	סמכותיות (באמצעות רושם שהדובר מכיר את הנושא על בוריו)